

הושענא רבה שמיני עצרת ושמחת תורה

הושענא רבה

וקצת צער, מה שאין כן אם המלוה קורע את השטר ואין הלוח צריך לפרוע כלום אז ודאי הלוח שמח לגמרי. והנה, בזוהר הקדוש נאמר: "ואי עבד תשובה שלימתא לקמיה, אתקרעו פתקין", ועל כן אחר הימים הנוראים, שבהם שב האדם בתשובה מיראה, ולאחר מכן בימי הסוכות שעושה תשובה מאהבה, ודאי נקרעו שטרי חובותיו, ומתוך כך "והיית אך שמח", ראש תיבות: מחוק שטרי חובותינו.

ספר כמוצא שלל רב "סוכות"

שמחת תורה

חלקנו בתורתך

מהו הקשר בין יהודי פשוט לבין התורה הקדושה? איך יכול כל יהודי שהוא, ואפילו אם מעולם לא קרא שנים מקרא ואחד תרגום, לשמוח בשמחת התורה? מהי העילה שבזכותה יוכל לקבל הקפה? רבי יהודה ליב לאזארוב בספרו "דגל יהודה" מבאר את הדברים באמצעות משל: אדם שימצא גרגיר אחד של חיטה לא ישמח בו, כי אינו נחשב בעיניו, לעומת זאת אם ימצא עשרת אלפים כור חיטים, יוכל לשמוח בהם, משום שזוהי מציאה שיש לה ערך. שונים הם פני הדברים באבנים טובות ובמרגליות, די לו לאדם שימצא אבן טובה אחת שגודלה כגודל החיטה, וכבר הוא שש ושמח על המציאה שהזדמנה לו. על התורה הקדושה נאמר: "יקרה היא מפנינים" (משלי ג, טו). יוצא אפוא, שאף אם קיים אדם מצוה אחת בלבד, כגון שנקרא פעם אחת בחייו לעלות לתורה, כבר דומה הדבר למרגלית יקרה האחוזה בידיו. זוהי זכותו של יהודי. גם בודאי קיים בחייו מצות אחת, ולכן גם הוא יכול לשמוח בשמחת התורה, כל שכן לפי מה שאמרו חז"ל: אפילו ריקנים שבך מלאים מצוות כרימון.

ומתוך האור "סוכות"

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף

בספר "מקדש מעט" (על תהלים) הביא קושית המפרשים, מדוע אמר דוד המלך "מאלפי זהב וכסף", היה צריך להקדים הכסף לזהב ולומר, שהתורה טובה לי יותר מהכסף ואף יותר מהזהב? הרב יעב"ץ בספרו "לחם שמים" ביאר בשם אביו החכם צבי, עפ"י מה ששנינו: הכסף קונה את הזהב ואין הזהב קונה את הכסף, ואע"פ שהזהב חשוב מהכסף, הכסף חריף יותר בהוצאה, ולכן הכסף קונה את הזהב ואין הזהב קונה את הכסף. הרי שיש מעלה בכסף שאין בזהב, וזה שאמר מאלפי זהב וכסף, כל אחד ומעלתו.

גמר הדין בהושענא רבה מאוצר מתנות חינם

ידוע מה שאמרו שהגמר דין הוא בהושענא רבה, וכן מפורש בזוהר הקדוש (פרשת צו). אך מאידך מדברי הגמרא (ר"ה טז.) נראה שהגמר דין הוא ביום הכיפורים. וביאר הרב אריה צבי פרומר מקוזיגלב, שביום הכיפורים אדם נידון אם הוא ראוי לפי מעשיו, אך הלא אמרו חז"ל במדרש (שמות רבה מה, ו), שיש אוצר של מתנות חינם, וגם מי שעל פי מעשיו אינו ראוי, יכול לקבל מאוצר זה, וזה מה שנידון בסוכות: האם הוא ראוי לקבל שפע מאותו אוצר של מתנות חינם. ולכן לוקחים בהושענא רבה ערבות שאין בהם לא טעם ולא ריח, וכדברי חז"ל (ויקרא רבה ל. יא) שהם מרומזות על בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מצוות, לרמז שביום זה גם הם יכולים להיוושע, אך זאת בתנאי שירגישו בעצמם שאינם ראויים ואין להם משל עצמם אלא מחמת התבטלותם לצדיקים, ולכן בסוכות נאגדים יחד עם האתרוג הלולב והדסים, כדי שיכפרו אלו על אלו, וכדברי המדרש, אך בהושענא רבה לוקחים את הערבה בפני עצמה, לרמז שיש לו לאדם להגיע אז להכנעה ובושה כדי שיבין וישכיל שאין בו היכולת אפילו להתאגד עם הצדיקים, ולכן עומד בפני עצמו. אך מאידך, קשה לאנשים פשוטים להגיע להכנעה שכזו, שהרי הכנעה היא מדריגה, ומנין לאנשים פשוטים מדריגה שכזו? ולכן צריך להקדים את איגודו עם האתרוג, שהוא כנגד אלו שיש בהם טעם וריח, ומכח אגודתם יחד יכולים אחר כך להגיע להכנעה אמיתית ולהכיר בשפלותם, עד שאין בהם היכולת אפילו להיות באגודה אחת עמם. ולכן בהושענא רבה הערבה ניטלת בפני עצמה, וזו גמר ישועתם בהגיעם לידי שפלות כזו, ואמנם משום כך נקרא בשם "הושענא רבה".

ספר כמוצא שלל רב "סוכות"

שמיני עצרת

אך שמח, שמחה שלימה על קריעת שטרי החוב
 "והיית אך שמח" לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה
 (פסחים עא.)

ביאר נפלא כתב הרב רבי ישראל יהודה פריץ: במשנה בתחילת מסכת עבודה זרה למדנו: לפני אידיהן של עובדי כוכבים שלושה ימים אסור לשאת ולתת עמהם וכו' לפורען ולפרוע מהן, רבי יהודה אומר: נפרעים מהם פני שמיצר הוא לו, אמרו לו: אף על פי שמיצר הוא עכשיו, שמח הוא לאחר זמן. הרי למדנו, שכאשר אדם פורע את חובו, יש בזה תערובת של קצת שמחה

עצרת אינו חוזר משום שהוא עדיין ספק שביעי, ובשמחת תורה חוזר, ויש שהכריעו שאם בדעתו ידע ששמיני עצרת היום אלא שנתקל בלשונו מחמת הרגל מימי סוכות ואמר חג הסוכות הזה אינו חוזר, ואם טעה במחשבתו וסבר שחג הסוכות היום חוזר. ודע, כי דין קידוש כדין התפילה, ואם טעה ואמר חג הסוכות אם נזכר קודם הברכה חוזר ואומר הברכה, ואם גמר הברכה באנו למחלוקת הפוסקים הנ"ל.

פסקי תשובות חלק ו'

פתגם: מוטב שאכשל באהבת חינוך מאשר בשינאת חינוך.
רב נחמן מברסלב

חקירה: סוכה למעלה מעשרים אמה פסולה
הסוכה עצמה פסולה, או שהישיבה בסוכה פסולה, שאי אפשר לקיים את המצוה. (ברכת אברהם סוכה ב. פסול סוכה למעלה מעשרים א.)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: אל תפרוש מן הציבור
גדול מגדולי ישראל אמר פעם כנגד הללו שפורשים מן הציבור, מתבדלים ו'עושים שבת לעצמם'. בואו וראו, ערבה זו שחובטים אותה בקרקע בהושענא רבה, כמה מוסר השכל יש בה, כאשר הערבה מתאחדת ומתחברת יחד עם שאר המינים, עם הלולב, האתרוג וההדס, הריהי ערבה מכובדת שמברכים עליה ומנענים אותה בהדרת קודש בנטילת לולב. אולם, בהושענא רבה, כאשר הערבה מתפרדת מאגודת ארבעת המינים ועומדת בפני עצמה, חובטים אותה בקרקע.

ספר "חד וחלק" חלק ג' (דף קעד)

חג שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, ששה שלום בן דבורה רחל. זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'זלי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל.

בספר "מגדל דוד" כתב ביאור אחר: הנה, עשיר גדול שמשתכר בכל יום כמה אלפי דנרי זהב, אם יבוא אליו אדם ויציע לו לעשות עסקה שישתכר עמה מעה כסף, לא יתרצה לשמוע ממנו, כי מה שוה מעה כסף לפני סוחר גדול המשתכר אלפי דנרי זהב בכל יום. אך, דוד המלך אומר לפני הקב"ה, תורתך חשובה אצלי כל כך, דאף כי אשמע מאדם אחר כמה חידושים ופלאים בתורה, ואח"כ יבוא מאן דהוא ויאמר לי איזה חידוש קטן, אטה אזני לשמוע ממנו ואשמח מאוד על חידושו, כיון שהיא "תורת פיך", דכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן בסיני. וזה שאמר: טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, ואף שהכסף הבא אחרי זהב אינו נחשב כלום, אצלי התורה חביבה כל כך שאף חידוש קטן הבא אחר חידושים נפלאים ערכה עצום מאוד בעיני.

ספר "אוצרות התורה" סוכות שמחה תורה"

כשיש אחדות, זוכים לתורה

פשר הסמיכות בין חג הסוכות לבין שמחה תורה שבאה מיד לאחריה, התבארה על ידי האדמו"ר "לב שמחה" מגור: סוכות מרמז על אחדות כל בני ישראל, וכמאמר חז"ל (סוכה כז:): כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת. ועל ידי אחדות אפשר, כידוע, לקבל את התורה, כמו שדרשו חז"ל על הפסוק "ויחן שם ישראל נגד ההר, כאיש אחד בלב אחד", כי רק כששרו ביניהם שלום ואחדות יכלו להגיע לקבלת התורה.

לפי זה יתבאר הפסוק (תהלים כט. יא): "ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום", שהרי בווהר הקדוש נאמר: אין עוז אלא תורה, ואם כן זו הכוונה: "ה' עוז לעמו יתן", כלומר: את התורה, ואיך? על ידי "ה' יברך את עמו בשלום", כי על ידי השלום מגיעים לתורה. זו גם כוונת מאמר חז"ל (ירושלמי נדרים ט.ד): "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", כלומר: על ידי אהבת הזולת מגיעים לתורה. ולכן אמר הלל לאותו גר לאחר שגיררו (שבת לא.): "דעלך סני לחברך לא תעביד, ואיך פירושה, זיל גמור", כי אם יידע את יסוד זה של אהבת הזולת, יוכל לקבל את כל שאר התורה. ולכן גם כאן, אחרי סוכות, המסמל כאמור את אחדות ישראל, זה הזמן לשמחת התורה.

ספר כמוצא שלל רב "סוכות"

הלכה: שמיני עצרת: טעה בתפילה או בקידוש ואמר "יום חג הסוכות הזה"

כתב מ"ב (סימן תרמ"ה סק"ב): ואם שכח ואמר את יום חג הסוכות הזה ועקר רגליו אם צריך לחזור יש דיעות בין האחרונים וכו', ולכו"ע אם לא סיים הברכה צריך לחזור לותתן לנו ולומר כהוגן. ובפסקי תשובות (אות ג) כתב: ואכן אם גמר ועקר רגליו מצינו ד' שיטות כיצד עליו לנוהג. יש הסוברים שאינו חוזר בכל עיני, ויש הסוברים שבכל עיני חוזר, ויש הכותבים שבחוק לארץ בשמיני

